

Nyugat-CD

Vajon kell-e bizonygatni, hogy a 20. századi magyar irodalom legjelentősebb fóruma a Nyugat folyóirat volt? Kötve hiszem. Így hát amellett sem kell talán túl hosszan érvelni, hogy sugárlemezen kiadott, könnyedén hozzáférhetővé tett változatának megjelenése az irodalmi élet jelentős eseménye volt. Pontosabban lehetett volna, ha lényegében nem maradt volna homályban. Talán sem a szakmai, sem a szélesebb olvasói rétegek nincsenek még igazán fölkészülve az új adathordozók és adatrögzítési módok használatára, elfogadására.

Természetesen nem arról van szó, hogy egy CD helyettesíteni tudná a Nyugat eredeti számainak lapozgatását – mindenki, aki már forgatta a szinte irodalmi ereklyének számító folyóirat köteteit, jól tudja ezt. Miként azt is, hétköznapi halandó – hacsak nem örökölte – aligha remélheti, hogy valaha a Nyugat teljes folyamát birtokolhatja otthonában. A modern technika azonban lehetővé teszi, hogy egy apró lemezen a legendává lett orgánum egészét könyvespolcunkra helyezhessük. S könnyen lehet, a most fölnövekvő nemzedékek hétköznapi közegévé – a nehézkes könyvszekrények helyett – már a digitális képernyők világa lesz, miközben a könyvtárak lassan ódonná komoruló enteriőrje termé-

szetellenesnek tűnik majd föl számukra.

Mikor megvalлом, idősbödvé, s elrettenve a számítógépet és az új hírközegeket övező számtalanná duzzadt idegen szó és szókevercs áradatától, visszafojtott távolságtartás is vegyül örömömbbe, azért teszem ezt, hogy elejét vehessem az egyoldalú véleménynyilvánításoknak, legfőképp a merev elutasításnak és tartózkodásnak. Ugyanis a Nyugat CD-n olvashatóvá tett változata számos olyan lehetőséget kínál föl az olvasóknak, amelyek nem álltak módunkban, mikor még csak az évfolyamok vaskos köteteit vehettük kézbe. Őrütség lenne például föltételeznünk, hogy a Nyugat arra van, hogy szépen-lelkiismeretesen az elejétől a végéig elolvassuk. A számítógépre vett szöveggel azonban nemcsak az válik lehetővé, hogy kedvünkre szemezgethessünk a versek, novellák, regények, esszék és kritikák között, hanem választásunkat, az írások közti válogatást is megkönnyíti. Teheti ezt annyiban, hogy a teljes lapban kedvünkre kereshelhetünk az általunk megadott szempontok alapján – a program pillanatok alatt kikeresi számunkra kedvenc szerzőnk nevének előfordulásait, megmondja, hol fordul elő utalás a szívüinkhöz közeli városokra vagy városrészekre, de bármely más rögeszménk vagy szeszélyünk szülte szavunkat is elfogadja keresőkifejezéként.

Innen nézve a Nyugat valóban nem távolodó irodalomtörténeti relikvia, jobb s rosszabb, érdekesebb vagy unalmasabb írások kaotikus halmaza, hanem olyan életre támadó, megszólítható és minket megszólító irodalmi „játéktér”, amelyben a szemünk előtt, akaratunk szerint nyílnak meg újabb és újabb ösvények, és amely folyton más és más, mindig újrendeződő arcát mutatja nekünk.

BENGI LÁSZLÓ

Odo Marquard: *Az egyetemes történelem és más mesék*

„Aki csak filozófusok számára ír filozófiát, az azt nem veszi elég komolyan: [...] a zoknigyártók ténykedése is értelmetlen volna valamiképp, ha csak a zoknigyártók számára gyártanának zoknit.” E szavakkal biztatja Odo Marquard félénkebb olvasóit esszéinek magyar fordításához írott előszavában. Valóban nem kell elbizonytalanodnunk, ha fellepozzuk a kötetet: bár a szerző néha gyanúsán csengő fogalmakat és teóriákat röpít a magasba elegáns zsonglőrmutatványai során, a tanulmányok megértése azoknak sem jelent túlzott kihívást, akik kevésbé járatosak a filozófia történetében. Nem kell elbizonytalanodnunk – legalábbis sa-

ját képességeinket illetően. A filozófiával kapcsolatban viszont annál inkább, hiszen pontosan ez a tizen-nyolc esszé legfontosabb célkitűzése.

Marquard a II. világháború utáni Németország kételkedő, szkeptikus nemzedékéhez tartozik, amely nem csupán belátta, de egyben filozófiai vizsgálódás tárgyává emelte az ember végességét. Hiába is tagadnánk, az ember meglehetősen rövid életű lény, tökéletesnek pedig jóindulattal sem nevezhető. Az abszolút tudás megszerzése csupán ábránd, helyett kétes értékű módszerekre és szükségmegoldásokra vagyunk utalva. Ebből a szemszögből a filozófia története nem más, mint a kompetencia hiányának fokozatos beismérése. Képviselői kezdetben mindenhez értettek, legalábbis így vélekedtek önmagukról. A filozófia mégis alárendelt helyzetbe került: előbb a teológia, később pedig a természettudomány és a történetírás szolgálóleányaként látjuk felbukkanni. Mivel a fenti tudományok rendre sikeresebbnek bizonyultak nála, jogosan tehetjük fel a kérdést: mihez értenek egyáltalán a filozófusok? Marquard nyomán a tisztességes filozófus nem tehet mást, mint széttárja karjait, és bevallja teljes körű hozzá nem értését.

Az elbizonytalanodás mégsem azonos a filozófiából való kiábrándulással. A végesség hangsúlyozása ugyanis a sokféleség, méghozzá az elbeszélések sokféleségének rehabilitá-